

UO'K: 070.41:65 9.1:323(575.1)

Shahloxon RAXIMJONOVA,

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti doktoranti, PhD

E-mail: raximjonovashahloxon@mail.ru,

O'zMU professori, f.f.d Y.Mamatova taqrizi asosida

LEGAL JOURNALISM: THE ESSENCE, FUNCTIONS AND PRINCIPLES

Abstract

At the next stage of judicial and legal reform in Uzbekistan, a strategic goal was set to ensure the rule of law, the organization of public administration in the service of the people. At the same time, the role of the media, including the press and online publications specializing in legal topics, is invaluable. It is in the legal direction that the mass media has a great influence on improving legal literacy and legal culture of the population, highlighting the effective activities of social institutions to ensure human rights and freedoms. In this sense, the formation and development of legal journalism, the scientific and theoretical study of its functions and principles is of urgent importance. The research scientifically substantiates the nature, functions, goals and objectives of legal journalism.

Key words: journalism, media, legal journalism, functions of legal journalism, principles of legal journalism.

ПРАВОВАЯ ЖУРНАЛИСТИКА: СУЩНОСТЬ, ФУНКЦИИ И ПРИНЦИПЫ

Аннотация

На очередном этапе судебно-правовой реформы в Узбекистане была поставлена стратегическая цель обеспечения верховенства закона, организации государственного управления на службе народа. При этом неопределима роль СМИ, в том числе прессы и интернет-изданий, специализирующихся на юридической тематике. Именно в правовом направлении массмедиа оказывает большое влияние на повышение правовой грамотности и правовой культуры населения, освещение эффективной деятельности социальных институтов по обеспечению прав и свобод человека. В этом смысле становление и развитие правовой журналистики, научно-теоретическое изучение ее функций и принципов приобретает актуальное значение. В исследовании научно обосновывается природа, функции, цели и задачи правовой журналистики.

Ключевые слова: журналистика, СМИ, правовая журналистика, функции правовой журналистики, принципы правовой журналистики.

HUQUQIY JURNALISTIKA: MOHIYATI, FUNKSIYA VA TAMOIYILLARI

Annotatsiya

Yangi O'zbekistonda sud-huquq islohotlarining navbatdagi bosqichida qonun ustuvorligini ta'minlash, xalq xizmatidagi davlat boshqaruvini tashkil etish strategik maqsadi qo'yilgan. Bunda OAV, shu jumladan, huquqiy mavzuga ixtisoslashgan matbuot va internet nashrlarining ahamiyati beqiyos. Aynan huquqiy yo'nalishdagi massmedia aholi huquqiy savodxonligi va huquqiy madaniyatini oshirishda, ijtimoiy institutlarning inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashda samarali faoliyati yoritishida katta ta'sir kuchiga ega. Shu ma'noda huquqiy jurnalistikaning shakllanishi va rivojlanishi, uning funktsiya va tamoyillarini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda huquqiy jurnalistika tabiati, funktsiyalari, maqsad va vazifalari ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: jurnalistika, OAV, huquqiy jurnalistika, huquqiy jurnalistika funktsiyalari, huquqiy jurnalistika tamoyillari

Kirish. Huquqiy demokratik davlatni qurish va adolatli fuqarolik jamiyatini shakllantirish yo'lidan dadil borayotgan O'zbekistonda fuqarolar huquqiy ongini, jamiyat huquqiy madaniyatini yuksaltirish kun tartibidagi muhim va dolzarb masala hisoblanadi. Zero, mamlakatimizning rivojlanishi va istiqboli, keng ko'lamda o'tkazilayotgan iqtisodiyot, siyosat, davlat qurilishi, huquqiy tizim va jamiyatning ma'naviy hayotidagi tub o'zgarishlarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan barcha ijtimoiy qatlamlarning huquqiy ongi hamda huquqiy madaniyat darajasiga bevosita bog'liq.

Yangi O'zbekistonda sud-huquq islohotlarining navbatdagi bosqichida qonun ustuvorligini ta'minlash, xalq xizmatidagi davlat boshqaruvini tashkil etish strategik maqsadi qo'yilgan. Ushbu maqsadga erishish uchun esa aholi farovonligini ta'minlash, davlat boshqaruvi organlari faoliyatini "xalq xizmatidagi davlat" tamoyili asosida tashkil etish, xalq bilan muloqotni yanada kengaytirish vazifalarini amalga oshirish lozim bo'ladi. Bunda qonun ustuvorligini ta'minlash, inson huquq va erkinliklarining ishonchli himoya qilishda sud-huquq islohotlarining

samaradorligini taminlashda OAVlari, shu jumladan, huquqiy mavzuga ixtisoslashgan matbuot va internet nashrlarining ahamiyati beqiyos. Aynan huquqiy yo'nalishdagi massmedia aholi huquqiy savodxonligi va huquqiy madaniyatini oshirishda, ijtimoiy institutlarning inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashda samarali faoliyati yoritishida katta ta'sir kuchiga ega.

Hozirga qadar jahonning yetakchi media tadqiqot markazlarida aholi huquqiy madaniyatini oshirishda huquqiy OAVning sud-huquq organlari bilan o'zaro munosabati, turli ko'rinishdagi jinoyatlarni fosh etishga yo'naltirilgan jurnalist surishtiruv, jurnalistlarning sud jarayonlarida ishtirok etishi, uyushgan jinoyatchilik miqyosini kamaytirishda xalqaro jurnalistika tarmoqlari faoliyati o'rganilgan. MDH davlatlarida, asosan, huquqiy OAVning muayyan mamlakatlarda yuzaga kelishi o'rganilgan.

O'zbekistonda OAV Konstitutsiya va qonunlar ustuvorligini ta'minlashda, davlat organlari, mansabdor shaxslarning faoliyati ustidan samarali nazorat o'rnatishda, ma'muriyat tizimi faoliyatini yanada takomillashtirishda, sud hokimiyati mustaqilligini kuchaytirish va bu orqali odil sudlovga erishish darajasini oshirishda, advokatura instituti salohiyatini oshirish hamda korrupsiyaga qarshi samarali kurashishda katta imkoniyatlarga ega. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'biri bilan aytganda: "Korrupsiya butun insoniyatga, barcha jamiyatlar asosiga, iqtisodiy taraqqiyotga zarba beradigan, qonun ustuvorligini buzadigan va xalqning davlat siyosatiga ishonchini keskin susaytiradigan, demokratik institutlar rivojiga to'sqinlik qiladigan xatarli tahdiddir va u barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish borasidagi rejalarimizga ham jiddiy putur yetkazadi. Zero, korrupsiyaga qarshi kurashish har bir sof vijdonli insonning, demokratik jamiyat va davlatning muqaddas burchidir"[1]. Shu ma'noda milliy huquqiy jurnalistikaning shakllanishi va rivojlanishi bosqichlarini, uning funksiya va tamoyillarini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili.

Tadqiqotning nazariy va uslubiy asosi jurnalistika nazariyasi, asoslari, funksiya va tamoyillari, huquqiy jurnalistika tushunchasi va uning o'ziga xos vazifa va psrinsiplari o'rganilgan ilmiy ishlarga asoslanadi. Huquqiy jurnalistika jurnalistikaning bir tarmog'i ekanligini nazarda tutgan holda, avvalo, jurnalistika nazariyasiga oid adabiyotlar tadqiq etildi. Jurnalistika asoslari va nazariyasi E. P. Proxorovning "Jurnalistika nazariyasiga kirish", S.G. Korkonosenko "Jurnalistika asoslari", o'zbek olimlaridan M. Xudoyqulov "Jurnalistika va publitsistika", Y. Hamdamov "Taraqqiyot mezon" asarlariga asoslangan holda tadqiq etildi. Jurnalistika tamoyillari T.B. Shimulina "Jurnalistika tamoyillari to'qnashuvi" va Y. Hamdamov "Taraqqiyot mezon" asarlari asosida o'rganildi.

Huquqiy jurnalistika nazariyasi xorij olimlari O.V. Tretyakova "Jurnalistika va jamiyatning huquqiy madaniyati: demokratiya rivojiga ta'siri", E.A. Berezina "Zamonaviy Rossiya ommaviy axborot vositalari tizimida huquqiy jurnalistika", F.Y. Sheudjen "Jurnalistik huquqiy matn (sud talqini muammosi)"

tomonidan ilmiy ish dissertatsiyasi avtoreferatlarida ilmiy asoslanadi. Huquqiy jurnalistika funksiya va tamoyillarini nazariy tadqiq etgan o'zbek olimlari Y. Mamatova "Huquqiy matbuot: xorij amaliyoti va O'zbekiston tajribasi" ilmiy maqolasi, O. O'sarov "Ommaviy axborot vositalari va sud hokimiyati munosabatlari: O'zbekiston amaliyoti va xalqaro tajriba" monografiyasidan foydalanildi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqot metodologiyasi huquqiy jurnalistikaning o'rganilganlik darajasini tahliliy va umumiy tadqiq etishga asoslanadi. Tadqiqot ishida bilishning obyektivlik, tizimlilik, qiyosiy tahlil, kuzatuv va umumlashtirish kabi metodlarga tayaniladi. Birlamchi ma'lumot manbalaridan jurnalistika va huquqiy jurnalistika asoslari, funksiya va tamoyillariga bag'ishlangan ilmiy faraz va nazariyalar o'rganilib, tadqiqotchi bu masalada o'z fikr va takliflarini ham ilmiy asoslagan holda keltirib o'tishi mumkin.

Tahlil va natijalar.

Yangi O'zbekistonda islohotlarning dolzarb bo'g'ini bo'lgan qonun ustuvorligini ta'minlash, sud-huquq tizimini isloh etish, fuqarolarning huquq-manfaatlarini himoya qilish borasida strategik qadamlar tashlanmoqda. Davlat va jamiyatni tubdan modernizatsiya qilishda, eng avvalo, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, qonunchilikni mustahkamlash korrupsiyaga qarshi samarali kurashish. sud mustaqilligini ta'minlash, odil sudlovga erishish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda ommaviy axborot vositalarining o'rni va ahamiyati katta. Jamiyat va davlat o'rtasidagi ko'priq vazifasi, qonun chiqaruvchi va ijro hokimiyatlari faoliyatini, ularning xalqchil va haqqoniy ish olib borishini keng yoritish, jamoatchilik nazoratini o'rnatish jurnalistikaning huquqiy jurnalistika deb ataluvchi tarmog'ida o'rganiladi.

Keng ma'noda huquqiy jurnalistika - bu jurnalistning huquqiy mavzudagi faoliyati. Bir qator tadqiqotchilar "huquqiy jurnalistika" va "jurnalistikaning huquqiy asoslari" tushunchalarini noto'g'ri aralashtirib, huquqiy jurnalistika va axborot huquqi mavzularini bir-biriga bog'lashadi[2].

Olimlarning fikriga ko'ra, xususan, F. Y. Sheujen, huquqiy jurnalistika huquqiy-jurnalistik matn tushunchasidan kelib chiqadi. Ma'lum bir qonuniy hujjat, sud qarorlari va muhokamalaridan farqli ravishda, huquqiy-jurnalistik material ommabopligi, xalqchil tilda, tushunarlilik va "jinoyat va jazo" shaklida yetkazib berishi bilan ajralib turadi[3]. Tadqiqotchi bu orqali huquqiy jurnalistikaning faqatgina ikki tarmog'i - jinoyiy va sud-huquq tizimini aks ettirgan xolos va bu mukammal ta'rif hisoblanmaydi.

Ushbu tadqiqot davomida O. Tretyakova tomonidan berilgan ilmiy ta'rifga tayanamiz. Uning ta'rifiga ko'ra, huquqiy jurnalistika - bu jamiyatning huquqiy hayotini ommaviy axborot vositalarida aks ettirishga, muayyan huquqiy faktlar, voqea va hodisalar to'g'risida ma'lumot tarqatishga qaratilgan mavzu-tematik ixtisoslashuv. Bu siyosiy jurnalistika, sport jurnalistikasi, tibbiy jurnalistika kabi mavzuga ixtisoslashgan jurnalistika tarmog'i[4].

Huquqiy jurnalistika - bu obyekti jamiyatning huquqiy hayoti bo'lgan professional jurnalistik faoliyat sohasi. Ushbu mavzuga ixtisoslashgan jurnalistning faoliyati, avvalambor, qonun ustuvorligi, adolat, qonun oldida barchaning tengligi, inson huquqlari, qonuniylik, himoya qilish huquqi kabi huquqiy qadriyatlarni o'z ichiga oladi. Aks holda, huquq va jinoyatchilik mavzularida yozadigan jurnalist jamiyatda huquqiy emas, balki jinoiy ong va jinoiy axloqning shakllanishiga hissa qo'shishi mumkin [5].

"Matbuotning bosh vazifasi - ijtimoiy hayotni aks ettirish, ya'ni ijtimoiy informatsiya yig'ish va ommaga yetkazib berishdan iboratdir"[6], - deb yozadi filologiya fanlari doktori M. Xudoyqulov. Darhaqiqat, OAV doimiy ravishda jamiyat hayotini yoritish, uni tadqiq qilish va unga ta'sir etish vazifasini bajarib keladi. Matbuotning funksiyalari taniqli olimlar Y.P. Proxorov[7], S.G. Korkonosenko[8], M.Xudoyqulov[9] tomonidan keng tadqiq etilgan. Ularning fikricha, matbuotning funksiyalarini bir necha qismga ajratish mumkin.

Jurnalistikaning bir tarmog'i sifatida huquqiy jurnalistika ham qator funksiyalarni bajaradi. Rus tadqiqotchisi Tretyakova huquqiy jurnalistikaning bir necha o'ziga xos funksiyalarini sanab o'tadi.

Jurnalistikaning turli sohalariga xos bo'lgan funksiyalardan tashqari, huquqiy jurnalistika o'ziga xos xususiyatlarni amalga oshiradi: ijtimoiylashtirish (bilim, huquqiy ta'lim, profilaktika va tarbiya funksiyalarini birlashtirish), huquqni muhofaza qilish va inson huquqlarini himoya qilish. Huquqiy jurnalistika matnlarini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, huquqiy jurnalistikaning predmeti nafaqat jinoiy harakatlarni, balki fuqarolik huquqiy munosabatlarini, qonun ijodkorligini, sud hokimiyati va huquqni muhofaza qilish organlarining amaldagi ishlarini ham o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, inson huquqlari va adolat himoyasi kabi huquqiy jurnalistikaning o'ziga xos vazifalari mavjud[10].

Filologiya fanlari doktori Y. Mamatova huquqiy jurnalistikaning vazifalarini keltirib o'tadi: ommaviy auditoriyani huquq sohasidagi ishlarning holati to'g'risida xabardor qilish; auditoriya uchun qulay va tushunarli shaklda huquqiy xarakterdagi ma'lumotlarni taqdim etish; huquqiy masalalar bo'yicha jamoatchilik fikrini ifoda etish va shakllantirish, shu bilan fuqarolar va jamoat institutlari o'rtasida faol ijtimoiy pozitsiyani shakllantirish [11].

O'zbek olimlaridan O. O'sarov o'z tadqiqotlaridan birida sud jarayonlarini yorituvchi huquqiy jurnalistikaning funksiyalarini quyidagicha sanab o'tadi: jamoatchilik nazorati funksiyasi, aholini xabardor etish funksiyasi, huquqiy ta'lim berish funksiyasi, o'z-o'zini nazorat qilishga undash funksiyasi [12].

1. Jamoatchilik nazorati funksiyasi

OAV tomonidan qonunchilik va sud-huquq ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatish muhim jarayon bo'lib, jurnalistlarning ushbu jarayondagi ishtiroki, tahliliy yoki tanqidiy reportajlar bilan chiqishi hamda qonunlar ishlashi, gender tenglik, inson huquqlari buzilishi, ayollar va bolalar huquqlari, sud qarorlari

to'g'risida, sud muhokamalari xususida o'ta muhim masalalarni ko'tarishi mumkinligini inobatga olsak, bu vazifaning ahamiyatini tushunish qiyin emas.

2. Xabardor etish funksiyasi. Jamoatchilik axborot olish huquqiga ega. Axborot insonlarning ijtimoiy hayotda mas'uliyatli ishtiroki uchun asos bo'lib, bu huquq-targ'ibot sohasida ham qo'llanishi lozim. Binobarin, hayotni tasvirlash, u haqda xabar berish matbuotning, ommaviy axborot vositalarining eng birinchi vazifasi hisoblanadi.

3. Huquqiy ta'lim berish funksiyasi.

Sud-huquq masalalari va sud jarayonlarini yoritib boradigan ommaviy axborot vositalari huquqiy masalalarda jamoatchilikning ongi va dunyoqarashini oshirishga muhim hissa qo'shadi. Bu fuqarolar o'z huquq va majburiyatlari to'g'risida ko'proq bilishi, ulardan o'rinli foydalana olishi, sudning vazifalari va ish uslublaridan, jinoyatga jazo mukarrar ekanligidan boxabar bo'lishiga yordam beradi.

Matbuotning bu funksiyasi g'oyat muhim ahamiyatga eg ekanligini doktor Xaynts Buxler (Germaniya) shunday asoslaydi: "Sudya sifatida OAVning ushbu oqartuv omiliga va sud ishlarining bilimdonlik bilan yoritilishiga katta ahamiyat beraman. Qonunlarni, sud tizimi idoralari vazifasini o'rganish aksariyat hollarda maktab dasturiga kiritilmaydi va oqibatda na yoshlar, na kattalar bu masalalar bo'yicha hech qanday bilimga ega bo'lmaydilar"[13].

4. O'z-o'zini nazorat qilishga undash funksiyasi. OAV tomonidan sud protsesslari va qarorlarining adolat va xolislik bilan yoritilishi sud xokimiyatining o'zini-o'zi nazorat qilishiga hissa qo'shadi. Matbuotda xolis va haqqoniy tanqidga uchragan sud va sudyalarning bunday tanqidiy sharxlarni, albatta, jiddiy qabul qiladilar va, ayniqsa, sud qarori yuridik bilimlarga ega jurnalist, mutaxassis yoki hamkasblari tomonidan sharxlanisa, sudya o'z qarori ustida mulohaza qilib ko'rishga majbur bo'ladi. Sud qarorlarining byulleten va jurnallarda chop etilishi ham sud hokimiyatining va sudyalarning o'z-o'zini nazorat qilishiga hissa qo'shadi. Chunki bu qarorlar boshqa sudyalarning yoki oliy o'quv yurtlarining huquqshunos olimlari tomonidan sharxlanishi mumkin.

Ommaviy axborot vositalari o'z zimmasiga yuklangan ijtimoiy vazifalarni bajarishda ma'lum tamoyillarga amal qiladi. Bu tamoyillar matbuot o'z faoliyatini olib borishda doimiy amal qilishi kerak bo'lgan qoidalar, yo'nalishlardir. Jurnalistika tamoyillari ham huquqiy jurnalistika nazariyasida muhim o'rin tutadi, u matbuotning mohiyatini tashkil etadi.

Rus olimi T. V. Shumilina jurnalistikaning umumiy tamoyillari sifatida quyidagilarni keltirib o'tgan:

1. Rostgo'ylik tamoyili - bu haqiqatga amal qilishdir. Obyektning naqadar murakkabligidan kelib chiqib kerakli miqdordagi ma'lumotlarni bera olishdir.

2. Obyektivlik tamoyili - faktlarni talqin qilishda, ularga sharh berishda fikrlarning xilma-xilligiga amal qilish va voqea-hodisani har tarafdin o'rganish.

3. Axborotning ishonchliligi tamoyili axborot va faktlarning haqiqiylikini amaliy, mantiqiy, eksperimental va boshqa usullar orqali tekshirishdir.

4. Tanlangan pozitsiyaga sodiqlik tamoyili. Yuqorida sanab o'tilgan uch printsiplar jurnalistlar va ommaviy axborot vositalari uchun o'z ijtimoiy pozitsiyaga ega bo'lish imkoniyatni inkor etmaydi [14].

O'zbek tadqiqotchilaridan Yusuf Hamdamov o'zining "Taraqqiyot mezonlari" qo'llanmasida kuzatishlar va tajribalarga asoslangan holda o'zbek jurnalistikasi printsiplarini quyidagi turlarga ajratishni taklif etadi: xalqchilik tamoyili, haqqoniylik va xolislik tamoyili, ommaviylik tamoyili, vatanparvarlik tamoyili hamda partiyaviylik tamoyili [15].

Huquqiy jurnalistika uning obyektivligi, ishonchliligi va professionalligini ta'minlaydigan bir qator printsiplarga asoslanadi. Ushbu tamoyillar huquqiy jurnalistika faoliyatining yuqori standartlarini ta'minlab, huquqiy masalalarni to'g'ri va izchil yoritishi uchun muhimdir.

Xulosa va takliflar. Hozirga qadar jahonning yetakchi media tadqiqot markazlarida aholi huquqiy

madaniyatini oshirishda huquqiy OAVning sud-huquq organlari bilan o'zaro munosabati, turli ko'rinishdagi jinoyatlarni fosh etishga yo'naltirilgan jurnalist surishtiruv, jurnalistlarning sud jarayonlarida ishtirok etishi, uyushgan jinoyatchilik miqyosini kamaytirishda xalqaro jurnalistika tarmoqlari faoliyati o'rganilgan. MDH davlatlarida, asosan, huquqiy OAVning muayyan mamlakatlarda yuzaga kelishi o'rganilgan.

Huquqiy jurnalistika ayrim nazariy asoslarda sud jurnalistikasi, jinoyatchilik jurnalistikasi kabi shartli nomlar bilan atalgan bo'lsa, boshqa olimlar sud ishlari yoritilishi, sud-huquq islohotlari va qonunchilik yangilari, aholining huquqiy bilimlariga qaratilgan jurnalistik materiallarni alohida huquqiy jurnalistika nomi ostida birlashtirish g'oyasini ilgari surgan. Ushbu tadqiqot ishida yuqorida keltirilgan ikkinchi fikr, ya'ni huquqiy jurnalistika bolalar jurnalistikasi, sport jurnalistikasi kabi alohida tarmog' ekanligi asoslanib, uning umumiy funksiya va tamoyillari keltirib o'tildi. Jurnalistikaning umumiy funksiya va tamoyillarini bajargan holda, huquqiy jurnalistika o'z vazifasi va ta'sir kuchidan kelib chiqib yana bir qancha funksiyalarni o'z ichiga olishi ilmiy tadqiq etildi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida yuksak xalqaro mukofotni topshirish marosimidagi nutqi. 19.12.3023. <https://president.uz/oz/lists/view/6934>
2. Березина Е. А. Правовая журналистика в системе средств массовой информации Современной России (на материале газет «Ведомости», «Известия», «Коммерсантъ», «РБК daily», «Российская бизнес газета»): Автореферат дис. д-ра филолог. наук. Москва, 2012. С. 3.
3. Шеуджен Ф.Ю. Журналистский правовой текст (проблема судебной интерпретации): Дис. канд. филол. наук. Краснодар, 2015. С. 25.
4. Третьякова О.В. Журналистика и правовая культура общества: взаимодействие в контексте развития демократии: Дис. д-ра полит. наук. СПб., 2012. С. 7.
5. Третьякова О.В. Журналистика и правовая культура общества: взаимодействие в контексте развития демократии: Автореферат дис. д-ра полит. наук. СПб., 2012. С. 33.
6. Худойкулов М. Журналистика ва публицистика. Ўқув қўлланма. - Тошкент: Университет, 2008. Б. 28
7. Прохоров Е.П. Введение в теорию журналистики. — М.: РИП холдинг, 2002.—С. 36.
8. Корконосенко С. Г. Основы журналистики. — М.: Аспект Пресс, 2002. — С. 176
9. Худойкулов М. Журналистика ва публицистика. Ўқув қўлланма. - Тошкент: Университет, 2008.
10. Третьякова О.В. Журналистика и правовая культура общества: взаимодействие в контексте развития демократии: Автореферат дис. д-ра полит. наук. СПб., 2012. С. 33.
11. Маматова Ё.М. Правовая пресса: зарубежная практика и опыт Узбекистана. "Ўзбекистонда хорижий тиллар" илмий-методик электрон журнал www.journal.fledu.uz 1/2018 150-166. С.-151.
12. Ўсаров О. Оммавий ахборот воситалари ва суд ҳокимияти муносабатлари: Ўзбекистон амалиёти ва халқаро тажриба. (монография) Юрист-медиа маркази. Т-2013. Б.35.
13. Бухлер Х., Ўсаров О. Жамоатчилик назорати суд ҳокимияти устидан ўрнатилиши мумкинми (интернет интервью). Куч - адолатда 2004, 20 октябрь
14. Шумилина Т.В.. "Конфликт принципов журналистики" Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика, no. 1, 2011, pp. 155-167.
15. Ҳамдамов Ю. Тараққиёт мезони. Қўлланма. — Тошкент, Ўзбекистон, 2013.